

bet saumata de dentals, un dental; de qualibet saumata de *stevís*, una *stevam*; de qualibet sa. de aladrigues, una aladriguam» (RLR IV, 368); anàlogament en un doc. de 1310 (InvLC); «*esteva*: stiva, buris; carregar-se a la *esteva*: incumbere stivae», OPou (ThPu., 82).

Avui usual en tot el domini lingüístic (llevat de les Illes, on almenys en part hi ha caigut en desús perquè no s'hi fa distinció entre l'*esteva* i el *mantí*); pertot arreu pronunciat amb la vocal que correspon a una *ɛ* o sigui amb *é* oberta en cat. or., tancada en l'occidental i valencià, i indistinta en la major part del territori rossellonès (les notacions fonètiques amb *é* i *ê* que dóna AlcM a Illa, Ribesaltes, Oleta i Cotlliure són grafies impressionistes, irrealistes); tinc anotat també la *stêba* en els nostres Pirineus centrals (vora la Valira i a Cardós i Vall Ferrera, 1932-36). En terra valenciana, a part de l'acc. pròpia s'aplica, per comparació de forma, a la cua de l'escorpió, amb la qual pica, alçant-la (la *stêva* de l'*alacrà* Xaló, la *stebêta* del *diakrà* Benifairó de V., 1962-3); per això es comprèn que en el Segre mitjà *estevat* s'hagi aplicat a una mena d'escorpió (Vall de Lavansa) o a certa cuca amb la qual juguen les criatures (Les Anoves), 1957-64. Per una curiosa deformació, en algunes parts dels Pirineus aragonesos diuen la *stêban* (Gavín, 1965); una confusió anàloga pressuposen les formes *estevanet* i *estevanoi*, que s'apliquen a l'escorpió en algunes zones del Centre del Princ., segons AlcM. No existeix la variant *estiva* que alguns han afirmat que fou valenciana: es fundaven en un passatge de JRoig mal interpretat («may llur jahent / nunc 'ha sa *stiba*' 'mai no aconseguix l'estabilitat o equilibri', *estiba* postverbal d'*estibar-se*, parlant del caràcter variable de les dones); per a més detalls referents a aquest i algun altre error en formes catalanes, veg. l'article del DCEC. Puc remetre també a aquest pel que fa a l'establiment de l'etimologia.

No hem de tenir escrúpols a admetre que en ll. vg. s'imposés una forma umbro-sabèlica, amb *ei* etimològic canviat en *ē*, en lloc de la *ī* a què es reduïa aquell diftong arcaic en el llatí de Roma; car, essent un mot d'ús solament rural, no és estrany que s'hi vagi generalitzar la forma de les tribus sàbines i altres que no habitaren gaire lluny de la urbs.

DERIV.: *Estevat* (cf. supra) 'tort de cames' (per comparació amb la curvatura de l'esteva), encara que no és del tot fiable la documentació en Busa-N., C vi2.2 (essent en un dicc. adaptat del de Nebrija), i la possibilitat que s'hi inspirin altres diccionaris posteriors la fa més o menys suspecta, comunicacions de corresponents de l'I. E. C. confirmaven l'ús popular, aplicat al bestiar, a Gaià i a València [Sanelo I, 75r2], i **estevós* id. a Igualada; Fabra, que no l'havia admès en el DFa. de 1933, per una comunicació de 1946 encomanà que s'hi afegís en la nova edició.

ESTIBAR, 'apilar en forma compacta', del ll. *stīpāre* 'disposar qualsevol cosa compactament', 'amuntegar'. □ 1.ª doc.: S. XIII: *CostTort.*, *Consolat*.

«Mariners són tenguts --- d'*estibar* la roba e los havers, e de carregar», *Consolat*, § 180; «*estibar*: con-

trudo», c. 1472, JoEsteve, *Li. Eleg.*, g2; per a accs. especials de bosquerols i pagesos, veg. *CostTort.* I, 123.

DERIV.: *Estiba* [*Consolat*] 'dipòsit estibat': «un home i dues dones li eixugaven la cara regalimada de sang: estaven sota la coberta d'una alta *estiba* de taulons, en un dipòsit a camp ras a vora la Gran Via; del seu amagatall estant s'entrellucava --- les tropes desplegades descarregant sobre la multitud fugitiva», Coromines (*JApòstol* III, O. C., 532a); 'estabilitat, equilibri', 'repòs en la vida', que AlcM localitza a Tort., i que ja apareix en JRoig: «les dones --- més que'l penell / les muda'l vent; / may llur jahent, / nunc', ha sa *stiba*, / ne hon fort tiba / llur flux voler, / mon vell saber / ha sdevengut» (o sigui 'mai no ha arribat a ser vell el meu coneixement d'això'); *estibes* ha pres en el Vallès el sentit d'«arguenells» (*CostManc.* II, 88) o hé *estibeta* val. 'sària petita': «els Granerers de Torrent --- en la *estibeta* o sarieta al còll, unes pòques palmes de margalló dins d'ella», MGadea, *T. del Xè* (I, 105); i com en la «germanía» castellana del S. XVI, tal com *estivar* 'castigar' (Juan Hidalgo), en val. *estiba* «castigo» (f° 76). Cf. DCEC (ESTIBAR). *Estibadot*. *Estibant*.

Constipar i *constipat* 'encadarnat' [c. 1800, B. de Maldà, *Coll. B. V.* (203)]; en els anys de la reacció absolutista ho van aplicar com a malnom els reaccionaris als lliberals: «vull morí realista --- / los que a mi me fan perdre / *costipats* són», en el Romanç del Becaina, c. 1810-20, MilàF, *Romlo.*, 126.65 (paraules atribuïdes al ferotge bandit), potser provocat per allò de «els han tocat els aires de França»; d'on el substantiu *costipat* m. 'cadarn', mot familiar molt estès (també val.: «agafeu una gavella de pòvil per al *costipat*», Quatretonda, 1962); havia existit (cf. cast. *costribar*, *costibar*) una variant antiga *costibar* («*bar recalcant*: constipo, *costibar* *estrebant*: innitor», Busa-N., a. 1507, Bv3.48). *Constipació*. Altrament, veg. *TI-BAR* (amb les altres formes relacionades) i cf. basc roncalès *entiparratu* «estreñirse hablando de bestias», Azkue.

Estípit [Lab. 1839], pres del ll. *stipes*, *-itis*, 'tronc, estaca, branca', de la mateixa arrel que *stipare*; *estípitat*.

Estíptic [S. XIII, Arnau de Vilanova; Eiximenis; 1868, *SLitCosta*], pres del gr. *στυπτικός* 'astringent', derivat de *στυψω* 'jo estrenyo, sóc astringent', mot emparentat amb el ll. *stipare*; *estípticitat* [c. 1500, Cauliac].

ESTIBINA, derivat del ll. *stibium* 'antimoni'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

Esticados, del gr. *στοιχάδος*, genitiu de *στοιχάς* 'espècie de tomanyí'.

Estícia, V. *àstec* (ASPREE)

Esticlament, *esticlejar*, alteracions del ll. *scintillare* sota la influència del seu equivalent cat. *espurnejar*.